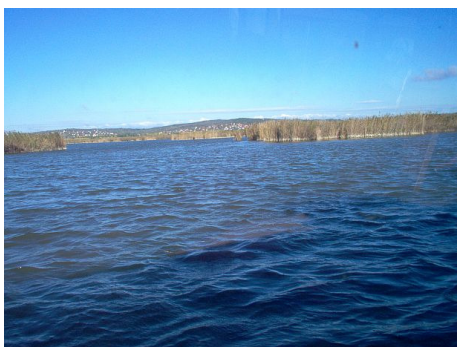

Velencei-tó
Buszkirándulás 2017. október 7.
Részt vett 31 fő

Mai utunk programja az volt, hogy körbejárjuk a Velencei-tavat. A természeti értékek felderítése mellett a kirándulás során igyekeztünk a tó körüli települések történelmi múltját feleleveníteni és a kulturális emlékeket is útba ejteni. Hiszen a 12-15 ezer éve kialakult tó körül már az őskőkortól találtak leleteket. A Bence-hegy oldalában egy paleolitikum kori műhely 240 darabból álló eszközállományát, a Gurgyal-völgyben bronzkori urnasírokat tártak fel, de a dinnyési vaskori lelet már komolyabb települést feltételez. Velence területén több kelta kori telep maradványa mellett egy kocsi temetkezés maradványait találták. A római korból származó leletek LIBER (a szőlő és a bor istene) oltárkövek és használati tárgyak. A vasút mellett több helyen avar kori leletek kerültek napfényre. A honfoglalás idejéből szintén egy temetőt tártak fel, ahol íjjal és késsel eltemetett harcosok nyugodtak, akik feltehetően annak idején a tópart és a hegység közti keskeny áteresztő utat védték. Később a terület királyi birtok, Agárdpuszta első okleveles említése 1193-ból ismert. A tó két települése a magyar irodalom egy-egy kiemelkedő alakjának szülőhelye: Gárdonyban Gárdonyi Géza, Kápolnásnyéken Vörösmarty Mihály született.

A kirándulást a tó déli oldalával kezdtük. Először **Velencén** álltunk meg, ahol megemlékeztünk Meszleny Jánosról, aki 25 évig töltötte be Fejér megyében az alispáni címet és akinek a nevéhez kötődik a velencei puszta benépesítése. 1714-ben Vincze György nevű jobbágyának engedélyt adott a letelepítés megszervezésére. A család további generációinak sora Meszleny János és első felesége Festetich Mária közös gyermekével Meszleny Pállal kezdődött, aki folytatta apja birtok szerző és a közéleti munkáját is. Ezt a fiú gyermekek hosszú sora folytatta egészen a XIX. századig. Az 1890. június 29-én létrejött Velencei tavi Halászati Társulat igazgatója Meszleny Benedek volt. Sajnos Meszleny Pál kúriája (Tábori út) annyira rossz állapotban van, hogy szinte nincs is, de körbejártuk a Meszleny-Wenckheim kastélyt (Tópart u. 52). A Say Ferenc által tervezett épület ma a városi könyvtárnak, játékháznak, házasságkötőteremnek és a Velencei Helytörténi Egyesületnek ad otthont. Ezt követően megnéztük a tó körüli egyik legújabb beruházást, Velence város Korzóját, ahonnan az első szép kilátásunk volt a tóra is.

A következő állomásunk az **Agárdi Hajóállomás, ahol hajóra szálltunk**, hogy egy órás hajókázás keretében a vízről is körülnézzünk. Egy úszó lúp mellett "kikötve" a kapitánytól ismertetőt kaptunk a tó kialakulásáról, élővilágáról. Megtudtuk többek között, hogy az úszólápokon akár vaddisznóval is találkozhatunk, amik úszva jutnak ezekre a kis szigetekre és itt hozzák világra a kismalacokat. Remek rálátásunk volt a tó mindkét partjára, a tavat északról lezáró Velencei hegységre és a Mészeg hegyen álló Pákozdi Emlékműre. Elhaladtunk a tó kotrásakor kialakított mesterséges sziget, a Cserepes-sziget mellett.

Következő úticélunk - a **Gárdonyi Géza Emlékház** - felé haladva megemlékeztünk az Ürményi családról, az Agárd és a Nádasdy családról, akik előbb csak Gárdonyi, majd gróf Forray Júlia hozományával Agárd birtokosai is voltak. A kezdetben csak marhalegeltetésre használt területen kiemelkedő fejlesztéseket hajtottak végre és virágzó gazdaságot hoztak létre. Az 1928-30 közötti időszakban a Nádasdy-uradalom kifarcellázása teremtette meg a Fürdő- és Üdülőtelep létrehozásának lehetőségét. 1863-ban az agárdi uradalom cselédházában, az uradalmi gépész lakrészében született meg Ziegler Géza, aki a magyar irodalmi arcképcsarnokba Gárdonyi Gézaként írta be magát. Az Emlékház 1988. óta működik az épületben. 2013-ban helyezték el az író egészalakos szobrát a ház előtt és 2014-ben avatták fel az épület oldalán kialakított, huszonkét Fejér megyei származású és kötődésű költő és író emlékfalát. Az Emlékházban kiváló vezetést kaptunk az író életéről és munkásságáról.

A déli oldal legnyugatibb települése Dinnyés. Itt található a **Dinnyési-fertő Természetvédelmi terület**, a Duna-Ipoly Nemzeti Park bemutatóhelye. A fertő maga szigorúan védett terület, csak szakvezetéssel látogatható, de a Madárdal tanösvény, melynek több szakasza van, egyénileg is bejárható. A mai napon a Tóparti túrára esett a választás, ami a Gárdonyi Emlékháztól a tó mellett vezet végig. A Chernel István madárvárta mellett megemlékeztünk az október első hétvégéjére eső, tehát ezen a napon zajló Európai Madármegfigyelőnapok programsorozatára. 1992 óta tartják ezeket a rendezvényeket a madártani szervezetek világszövetsége, a Birdlife International kezdeményezésére. A cél, hogy a szabadba csábított érdeklődők minél több madár megfigyelést jegyezzenek le. A rögzített adatokat ezt követően feldolgozzák. Amelyik országban a legtöbb helyszínen, a legtöbb résztvevő, a legtöbb madarat tudja megfigyelni, az az ország nyer. Különösen jelentős a három leggyakoribb madár neve és egyedszáma, illetve a ritka madarak felbukkanása. Sajnos mi egy madarat sem tudtunk feljegyezni. Megemlékeztünk a kőszegi származású Chernel Istvánról, a világjárta ornitológusról, aki Hermann Ottó halála után a Magyar Királyi Madártani Intézet igazgatója volt és akinek velencei tavi vonzódása szintén a Meszleny családhoz kapcsolódik, mert Meszleny Lajos 1840-ben a kőszegi chernelházi Chernel Rozáliát vette feleségül, így a magármegfigyelések kapcsán sokat itt tartózkodó Chernel Istvánt a Meszleny család látta vendégül.

Átérkezve a tó északi partjára először **Pákozdon** elköltöttük ebédünket, majd elsétáltunk az országban először – 1874-ben – itt állított honvéd-emlékoszlophoz. Majd az egy héttel korábban, a pákozdi csata emléknepjén, szeptember 29-én átadott Miska-husár szoborhoz. Pár szóban megemlékeztünk az 1848-49-es szabadságharcról és az idei évben hungarikummá vált huszárságról. A Mészeg-hegy oldalában megálltunk a **Doni Kápolná**nál, ami a szarkofágban fekvő, 1999. október 30-án orosz földről haza érkezett - a Don Kanyarban elhunyt minden magyar katonát jelképező - ismeretlen katona földi maradványainak "örök álmát vigyázza".

Ezt követően **Sukoró határában** – a velencei szőlőhegy 1718-as első sikeres szőlő telepítőjéről Bence Istvánról nevet kapó - **Bence hegyről** vethettünk pillantást a tó teljes területére.

Az északi part utolsó állomása **Nadap** volt. Itt elsétáltunk a legidősebb hegységeink közé tartozó, 570-230 millió évvel ezelőtt keletkezett Velencei-hegység egy érdekes pontjára. Ez a magasság mérésnek magyarországi legfőbb viszonyító pontja, a Nadapi szintezési ősjegy. Ebből mindjárt kettő is van, az Osztrák-Magyar Monarchia által használt Adriai szint és a Varsói Szerződés országai által használt Balti szint jelzésének a hegység gránit anyagába telepített magasságpontja. A szintezési ősjegyek feletti dombról remek kilátás volt egyrészt a szőlőültetvényekre, másrészt a Palermói Szent Rozália tiszteletére szentelt templomra, melynek elődjében keresztelték a nem messze fekvő Kápolnásnyéken 1800. december 1-én született Vörösmarty Mihályt. Az ő emlékmúzeuma mai utolsó állomásunk.

Kápolnásnyék felé menet még útbajettünk Velence harmadik kastélyát, a Hauszmann-Gschwindt kastélyt, melyet a pesti műépítész Haszmann Alajos nyaralóként épített saját részére, örökösei a budafoki likörgyáros Gschwindt családnak adták el. Sajnos ez a kastély is felújításra vár.

A **kápolnásnyéki Vörösmarty Emlékmúzeumot** abban az épületben alakították ki, melyben a költő gyermekkorát töltötte. Az a vályogépület, melyben születésekor a család lakott, már nem áll. Az 1950-ben – a költő 150. évfordulójára – megnyitott múzeumot a 200. évfordulóra újrarendezték. A kiállításon kiemelt helyen szerepel azon kevés tárgyak néhányja, mely a költő után fennmaradt. Az első terem az életutat mutatja be, a középső terem azt a biedermeier kort kívánja megidézni, melyben a költő élt, míg a harmadik terem egy reformkori férfiszobát idéz és itt hallhatók TV felvételekről Vörösmarty legszebb versei. Itt is remek tárlatvezetést kaptunk.

A kirándulás végén egyetértettünk abban, hogy ide túrák keretében is vissza kell térni, hisz a települések még további látnivalókat is nyújtanak és a sok program mellett ma már nem jutott idő a Velencei hegység-természeti ritkaságaira, az ingókövekre sem.

Ez a szép út a VI. Kerület Terézvárosi Önkormányzat támogatásával valósult meg, amit tagjaink nevében ezúton is köszönünk.

Rimán Erika
idegenvezető, egyesületi tag

*felhasznált források: a települések és a látnivalók ismertetői, honlapok
fényképeket készítette: Rimán Erika, Véső Tamás*